

Langzaam doven zich de zonnen,  
Trager borrelen de bronnen,  
Onontkoombaar groeit zijn nacht.  
Aarde en hemel en uw leven  
Zal de groote dood doorbeven  
Tot Hij alles heeft volbracht.

Kind, dat met alwetende oogen  
't Grondelooze en hemelhooge  
Wezen van de ziel doorspeurt,  
Laat uw knecht nu gaan in vrede,  
Geef uw kleinen glimlach mede,  
Waarom God ons zalig keurt.

Twee kerstverzen metterdaad, die het heilig gebeuren zetten in den glans van de Majesteit, die het overstraalt.

C. T.

## OPVOEDING EN ONDERWIS

Kinderen, wat zijn ze?

III.

Kinderen zijn raadsels! - ?

Er zijn van die kinderen, die wij „raadsels“ plegen te noemen.

Zoo'n raadsel was Humphrey, het kind dat Florence Montgomery ons heeft uitgebeeld in haar wereldberoemd „Verkeerd begrepen“.

Zoo'n raadsel was ook Bertus, de leerling die ik nu, na jaren, weer voor me zie. Het uiterlijk beeld van Bertus was trouwens ook zoo, dat men hem niet licht zou vergeten. Het meest opvallende, nu niet bepaald het mooiste, waren z'n oogen: zeiloozen. „Bertus“, zeiden we zoo in de wandeling, „vlagde altijd“. Opvallend ook was de mond, de mond waar altijd een vraag omheen speelde. Zeer karakteristiek en prachtig waren z'n oogen: groote, hemelsblauwe oogen, waarin iets droomde van dingen die heel ver zijn en heel mooi.

De vriendschap met den meester was wel de grootste vreugde in z'n leven. Hij kwam uit een arm en niet blij gezin. Had hij daarom zoo'n behoefte aan zon en aan stille humor, welke de mensch verzoent met de grauwe werkelijkheid van het leven?

Zoo in de klas kon hij zijn meester recht in de oogen kijken met dien blik van 't onderling elkaar verstaan, dat blijkbaar een mooie rust en zekerheid gaf in z'n jongensleven.

Denk nu niet, dat Bertus een droomer en fantast was die de werkelijkheid ontvluchtte. Integendeel: hij zag daarin wat niemand zag.

„Was een prachtige zomernamiddag. Door het openstaande schoolraam kwam een vlieg binnen-gonzen en het beestje cirkelde om meesters hoofd als 'n vliegmachine welke geen geschikt landings-terrein kan vinden. 'n Interessant geval! Dat vond Bert ook. Hij had het al lang in de gaten. Wat zou die „mug“ nou doen?“

Zou ie?...  
Op meesters jeugdige kruin was een open ruimte, die soms glinsterde als 'n open plek in het zon-beschinen bosch.

En wat deed nou die mug? Die gonsde maar... fladderde eventjes her en der... keerde terug... en streek precies neer in het wak op meesters hoofd. Was dat nou niet prachtig?

„Meester“, zei Bert zachties — en trok zijn baas

vertrouwelijk aan de jas — „Meester, d'er zit een mug op Meesters hoofd.“

„Nou, wat zou dat?“

„Hij gaat baantje glijden, Meester!“

Ja, die Bertus zag meer en anders dan de meesten.

De mobilisatie kwam en ook Bertus' meester moest „opkomen“. De meeste kinderen waren luidruchtig bij het afscheidnemen — alleen Bertus was teruggetrokken, verlegen.

Na enkele maanden ging de meester-soldaat z'n kinderen eens opzoeken. In militair: dat was veel leuker.

Wat of die Bertus oogen opzette! Toen de meester-generaal — want dat moest hij toch minstens wel zijn — het lokaal binnentrad en in de rijen tusschen de banken z'n oude klas zoo eens doorging, sreek Bertus — niemand zag het, maar de meester merkte het wel — over zijn tuniek.

„Zoo Bert, hoe gaat het met jou?“ Zijn oogen klampten zich vast aan z'n ouden vriend.

Toen 's avonds laat, in de kazerne, een soldaat zijn tuniek uittrok en de zakken doorzocht vond hij, in een hoekje verscholen, 'n „oapeneutje“ — het offer van Bert.

Ja, ja, kinderen zijn raadsels. In zoo'n lletje der dalen is toch meer dan Salomo's heerlijkheid — het kleine Gods is altijd meer dan het groote dat menschenhanden werken.

Naast dit alles en daarin centraal de speldrift, is vooral ook — hoewel later uittredend — de weeldrift een wezenskenmerk van het jonge leven. Een echt kind is ook een echte vraag-al en al maar vragende drijft het ons wel eens in het nauw. Wat kinderen al niet vragen kunnen! Wij willen ons er dan wel eens afmaken, doch juist in die vragen opent zich het hart, waaruit immers ook bij het kind de uitgangen des levens zijn.

In zijn diepste wezen is al dat vragen een vragen naar den oorsprong der dingen — naar God. Het kind staat nog vol bewondering te midden van Gods rijke schepping, het voelt zich meer verwant aan en een met de dingen rondom. Het ziet in een plant, in een dier, zelfs in een dood ding medeschepselen. En met de wondere gave der fantasie doorwandelt het den schoonen hof der natuur. Is het wonder, dat het maar aldoor vraagt naar het „waarom“ en naar het „vanwaar“. Onze bewondering is vaak al uitgedoofd en reikt niet tot aanbidding en onze verwondering vervlakt tot een nuchterheid, welks denken niet verder gaat dan wat voor oogen is en die in de praktische bruikbaarheid der dingen wel eens den eenigen maatstaf heeft, waarmee ze alles meet.

Bij kinderen is dat alles zoo geheel anders. Er zijn onder hen geboren dichters en rasechte filosofen. „Ik heb“, zegt Querido ergens, „gesprekken van kinderen beluisterd, die ik honderdmaal tragischer, diepzinniger, fijner en vernuftischer pender vond dan boeken van wijsgeeren met veel namen. Kinderen onder elkaar hebben een gevoelsvrij-metselaar, waar groote wezens nooit inkomen, tenzij ze zelf in zich behouden hebben iets arge-loos, iets aansprekends-spontaan en teeder-mee-voelends. Er zou een groot boek te schrijven zijn over het verbeeldingsleven van het kind. Men zou bemerken, hoeveel dichtertjes er bestaan, die toch nooit 'n verzenboek hebben uitgegeven.“

Wie kan zeggen, wat er droomt en peinst in een kinderziel?

L. VAN KLINKE.

king. Niemand kan het boek, dat hen verhaalde uitlezen; er was immers geen slot aan.

Daarom spreekt Mattheüs telkens ervan, dat gebeurtenissen waarvan wij weten uit het Oude Testament, in de historie van Christus pas zijn vervuld. We hebben dat woord maar te nemen in zijn precies zin van vol-maken; er iets bijdoen, wat er nog niet was; het ontbrekende aanvullen.

Mattheüs zag ook het Messiaansch karakter van den uittocht van Israël uit Egypte. Hij wist wat in Hosea 11:1 geschreven stond: „uit Egypte heb ik mijn Zoon geroepen“. Evenwel, nu hij verhalen gaan moet van het opnieuw trekken naar Egypte van den grooten Zoon van Israël, die met Jozef en Maria vluchten moet daarheen omdat Herodes beulen op weg zijn naar Bethlehem, nu geeft de Heilige Geest hem te verstaan, dat ook die tekst uit Hosea een Messiaansch woord is. En wanneer hij dan neerschrijft van den terugkeer uit Egypte na Herodes' sterven, dan wordt zijn geest vervuld van blijdschap, want hij ziet nu den nieuwen exodus, de volmaking van den eersten grooten uittocht uit het slavenhuis.

Hosea kan wel schrijven in zijn dagen: „Uit Egypte heb ik mijn Zoon geroepen“, maar hij kan daaraan niet toevoegen: en sindsdien woont hij in het land der rust. Zodoende miste de eerste exodus haar vervulling.

Er ontbrak iets aan de historie van Israël. De draden van reformatie en inzinking werden er dooreen. Maar nu wordt het Woord vleesch en woont onder ons. Christus, die geboren is, neemt

## UIT DE HISTORIE

Hoe men geschiedenis schrijft.

I.

Prof. Dr Friedr. Siegmund-Schultze, uit Berlijn, thans „met verlof“ en in Zwitserland verblijvende, heeft meer dan tien jaren geleden onder zijn leiding een groot werk doen uitkomen, getiteld: „Een heilige algemeene Christelijke Kerk“. 't Werk beoogde een overzicht te geven van de Prot-Christelijke Kerken over geheel de wereld, in haar wezen, in haar geschiedenis, in haar actie in dezen tijd. De hoogleeraar volgde daarbij de methode de verschillende richtingen, die binnen deze kerken in elk land gevonden werden, te doen beschrijven door vertegenwoordigers dezer richtingen, die dus geacht konden worden „deskundigen“ te zijn en daarbij toch de noodige objectiviteit in acht te kunnen nemen.

In het bovengenoemde groote werk was één deel gewijd aan „de Evangelische Kerken van Nederland“. Tien Nederlandsche theologen hadden daarvoor hun bijdragen ingezonden. Dit deel werd in ons land en in Duitschland zeer vriendelijk ontvangen en was spoedig uitverkocht.

Thans heeft dezelfde hoogleeraar een nieuwe uitgave van hetzelfde groote werk onder handen. Het draagt nu niet meer den titel: „Een heilige algemeene Christelijke Kerk“, maar „Ekklesia“. Het derde deel dezer uitgave behandelt de Evangelische Kerken in Midden-Europa. Van dit derde deel is nu verschenen als 9de onderdeel „De Evangelische Kerken van Nederland“. Dit 9de onderdeel is een boek geworden van een 176 bladzijden.<sup>1)</sup>

Hoe breed dit werk ook voor Nederland is opgevat en uitgevoerd, blijkt wel uit wat dit deel bevat:

1. Geschiedenis der Nederlandsche Gereformeerde Kerk, door Prof. Dr J. A. Cramer.
2. De Nederlandsch-Hervormde Kerk, door Dr H. Schokking.
3. De Gereformeerde Kerken in Nederland, door Dr C. L. F. van Schelven, na diens overlijden voortgezet door Dr H. Kaajan.
4. De Christelijke Gereformeerde Kerk, door Prof. P. J. M. de Bruin.
5. De Gereformeerde Kerken in Nederland in hersteld verband, door Dr J. G. Geelkerken.
6. De Evangelisch-Luthersche Kerk, door Dr P. van Wijk, na diens heengaan voltooid door Prof. Mr J. Loosjes.
7. De Hersteld Evangelisch Luthersche Kerk, door Dr P. Neideck.
8. De Doopsgezinde Gemeenten in Nederland, door Dr P. S. van Slogteren, na diens dood verder bewerkt door Dr F. Dijkema.
9. De Remonstrantsche Broederschap, door Dr N. Blokter.
10. De stroomingen in de Nederlandsche Theologie van den tegenwoordigen tijd, door Prof. Dr A. M. Brouwer.
11. De religieuze beweging in de studentenwereld, door Dr H. C. Rutgers.

1) „Ekklesia“, eine Sammlung von Selbstdarstellungen der Christlichen Kirchen, herausgegeben von Friedrich Siegmund-Schultze. III. Die Mitteleuropäischen Länder. 9. Die Evangelischen Kirchen der Niederlande. Leopold Klotz Verlag, Gotha, 1934.

zijn deel in de geschiedenis van Zijn volk. Hij neemt deel aan het leven van Zijn volk en aan de roeping van Israël. En als Hij komt, dan is er veel, dat niet is afgedaan.

Wanneer Jezus geboren is en ingaat tot de historie van Israël is daarin bovenal dit benauwende, dat Israël een slavenvolk is. Zich bukkend onder de hoogheid der Romeinen. Augustus verstoort alle illusies van den zelfstandigen joodschen staat onder Herodes, doordat hij den census (beschrijving) ook voor 't Joodsche land decreteert. Bovendien, Herodes was een Edomiet. Zijn regeringsideaal is de ontwerping van den Joodschen stam door een ontwaarding in de richting van het hellenisme; hij heeft tenslotte van een uitgeleid, vrij, specifiek Joodsch volk geen begrip. En die onder dat volk nog een vaag besef hebben van den uittocht tot de vrijheid en van den Sinai, waar de eigen levenswet voor Gods eigen volk werd afgekondigd, de Farizeeërs, knevelen „de schare, die de wet niet kent“ hooghartig. Als Jezus wordt geboren, is Israël opnieuw geklemd in slavernij.

God zocht van den hemel naar het werk, dat Hij aan Zijn volk gedaan had, en Hij vond niet! De Schriftgeleerden lazen het trouw op: „Ik ben de Heere, uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis heb uitgeleid“, doch er was niets van waar.

Want wel kwam Israël los uit de boeien van Faraö. Maar waarheen had het zich begeven? Uit Egypte naar de Baäls. Uit Egypte naar de onrust, waarmee de vertoornde God des Verbonds Zijn afgedwaalde volk straffe. Uit Egypte naar den vloek des Verbonds.

En opgejaagd worden in eigen land, dat was

12. De Knoppers  
13. De O. Norel.  
14. Het van het N  
Prof. Dr J.  
15. De 2  
16. De Oost-Indië  
17. De N  
menische  
18. Oorl  
landsche  
en Dr J.

Prof. woord“ Nederland is en dat bepaalde medewerk-vestigen. men zich beheerscht acht geno- a de Nederl-ting, en c uitsprekt-proken i wonderlij-der meen- b. deze bindt zich heidin- van de op-geen blad-ook voor- van hun- te geven-kerken.“ c. in h- en wel op-ger gevoe-der Ke-Studente-die het j-streven n-nergens a

Nu bro-Siegm-mentstijl-uitgave, v-zal tellen-zich med- Een v-woord k-ven dege-beweging-oen leide- Het n- Evangelis-bevat. El-terrein e-stroomin-als nood-organism-heel verl-werk. Een t-

minder t-de drijve-den Mo- de Nijlde in Egypt-den Nijl-roes, me-kracht g-het alta-Egypte, Want- altijd mo-dat verv-uittocht, vóór Ch-zeggen is-onvolkom-tempeel- naar den-naar de-handen-de grave-woord v-

Toen i-Vader te-de vrijm-zonde. T-vuld van-heirleige-grooter-bekeert. Want-werd in-herdach-

## POPULAIR-WETEN-SCHAPPELUKE SCHEISEN

De nieuwe exodus.

Mattheüs, die bij 't schrijven van zijn evangelie de gemeente van Christus, zooals die uit het Jodendom zich losmaakte, op het oog heeft gehad, kan zijn verhaal van Christus invoegen in het raam der openbaring, zooals zijn lezers die kennen uit hun bijbel, het later dus genoemde Oude Testament. Dus doende diende bij het propagandistisch doel, waarmee hij 't evangelie schreef; hij overtuigde de Joden uit de Schriften; zoo had hij van den Meester zelf geleerd; de Heilige Geest maakte hem dat indachtig. En tevens maakt hij het ons licht, wanneer wij zoeken gaan naar de ééne lijn in de Godsopenbaring en wanneer wij alle openbaringswerk van God zien willen in zijn ééne doel en inhoud: den Christus. Mattheüs levert ons heel praktisch het klaar bewijs, dat het Nieuwe Testament in het Oude ligt verscholen. Hij geeft een klaar bericht van het Messiaansch karakter van den bijbel der Joden.

Het Messiaansch karakter! Dat wil niet zeggen: in het Oude Testament is een verhaal van vele histories. Van Adam en Henoch en Abraham en Mozes en David en Jeremia. Maar in dat Oude Testament is niet één verhaal af. Van elke geschiedenis moest het slot nog geschreven worden. Alle drama's misten hun ontknooping. Dat is het Messiaansch karakter van al die geschiedenissen. Ze wachtten op vervulling; hijgden naar vol-ma-